

GLOSSARIUM

A

A Kaba	Het is volbracht/voorbij
Aboma	Anacondaslang (<i>Eunectes murinus</i>) of grote wurgslang; familie van de boa constrictor (<i>Boidae</i>)
Afkodrei	Afgoderij (lett.); wordt ook wel als synoniem voor winti gebruikt
Afrikansrananman (Mama) Aisa	Afrikaans-Surinamer Belangrijke geest/godin (winti); staat aan het hoofd van de aardepantheon; oermoeder, moeder aarde of moeder natuur
Aitidei	Achtste-dagbijeekomst; rouwbijeekomst acht dagen na de begrafenis
Akama yaw	De dood, Magere Hein; geest/vogel (winti)
Akanta(ma)si	Bosgeest (winti)
Ala	Al; alle; alles
Aladi	Luchtgeest (winti)
Alakondre	Alle landen (lett.); alle soorten; dansritueel (winti) waarbij geesten uit verschillende pantheons worden geëerd
Alata	Rat
Aleisi	Rijst
Aleke	Populaire Aukaanse muziek
A(m)puku	Bosgeest (winti); wordt regelmatig als gevaarlijk of leugenachtig beschouwd en met seks en (homo)seksualiteit geassocieerd
Anana	Operwezen; God; (God) de Schepper (winti en christendom)
Anansi	Spin; slimme, bedriegende hoofdfiguur in veel Afrikaans-Surinaamse mythische verhalen en fabels
Anansitori	Spinverhalen; mythische verhalen en fabels met spin Anansi in de hoofdrol
Angisa	Hoofddoek voor vrouwen; wordt op vele (traditionele) manieren gebonden met elk een eigen betekenis
Angri	Honger; verlangen
Anitri	Evangelische broedergemeente; hernhutter, lid van de evangelische broedergemeente
Anitriberi	Traditionele hernhutterbegrafenis in wit uitgevoerd; volledig wit gerecht van witte rijst met olie en bakkeljauw (wordt bij rouwbijeekomsten gegeten)
Apinti(dron)	Vrij grote, lage, enigszins taps toelopende trommel met één vel voor religieuze (winti) dansen
Asi	Paard; iemand die in bezit is genomen door een geest (winti)
Asogri	Geroosterde, met suiker gemalen maïs (wordt bij rouwbijeekomsten gegeten)
Ati oso	Ziekenhuis
Awese	Luchtgeest (winti)

B

Baakuma	Grafdelver (Saramaka)
B(a)bari	Lawaai; herrie; drukte
Bakaman	Lid; volgeling; helper
Bakra	Nederlander (blanke); Nederlands
Bakrakondre	Nederland
Bakru	Kwel- of plaaggeest; kleine, boosaardige bosgeest met een groot hoofd (winti)
Balinsa	Zeekoning; watergeest (winti)
Bam	<i>Bis am morgen</i> ; tot in de kleine uurtjes
Banya	Sierlijke dans (winti); sierlijk, behendig dansspel ter afsluiting van rouwperiode (Matawai)
Bari	Schreeuwen
Bari puru	Luidruchtig uitschreeuwen van verdriet (bij overlijden, begrafenis)
Barki	Boot
Baskita	Baskiet, korf, gevlochten mand; offermand voor geesten (winti)
Basya	Assistent van een dorpsheer (binnenland, Marrons)
Baya	Verzuchting (ach, tja); tussenwerpsel (hoor, luister eens; het is me wat)
Begi	Bidden; verzoeken; gebed (winti en christendom)
Bere	Buik; familie of clan
Beri	Begraven; begrafenis; uitvaart; teraardebestelling
Ber(i)pe	Begraafplaats; dodenakker
Bigi beri	Grootse, indrukwekkende begrafenis; <i>show off</i> -uitvaart
Bigifasi	Arrogant; verwaand; hoogmoedig; imponerend
Bigisma	Volwassene; senior; oudere, respectabele mensen
Bigitaki	Groetspraak; opschepperij
Bigiyari	Lustrum; kroonjaardag; verjaardag met rond getal als leeftijd
Biri	Bier
Birtisma	Buren; buurtgenoten
Blaka	Zwart
Blakabakra	Nederlands-Surinamer; zwarte Surinamer die zich gedraagt als Nederlander; <i>bounty</i>
Blakabuba	Zwarte huid
Blakaman	Zwarte man of zwart mens (lett.); Creool; neger; Afrikaan
Blakamandei	Dag van de zwarte beschaving (<i>solidarity day</i> in Engelstalige landen)
Blueblack	Speciale blauwe stof (pers); wordt gebruikt bij bepaalde rouwrituelen
Boiti	Buitenverblijf; platteland; praktijk van ritueel genezers (winti) buiten de stad
Bonbon	Kut; scheldwoord
Bonu	Afgoderij; hekserij; tovenarij; zwarte magie (winti)
Bonuman	Ritueel genezer m/v (winti)
Bonumansani	Zaken die te maken hebben met winti, afgoderij
Bookodidia	Rouwbijeenkomst die duurt tot het aanbreken van de dag (Saramaka)
Boskopu	Bericht; boodschap
Boyo	Zoete cake van cassave en kokosnoot (wordt bij rouwbijeenkomsten gegeten)
Brabakoto	Barbecuen; (inform.) cremen
Brada	Broer; broeder; kameraad
Broko	Breken; breuk
Brokodei (bookodei)	Rouwbijeenkomst die duurt tot het aanbreken van de dag
Bron karu	Gebrande maïskolf (wordt bij rouwbijeenkomsten gegeten)

Bruya	Consternatie; chaos; verwarring
Bun	Goed; prima; welzijn; geluk
Busi	Bos; oerwoud
Bus(i)dresi	Natuurgeneesmiddel
Bus(i)gadu	Bosgod
Busi Mama	Bosgeest
Bus(i)meti	Bosvlees (lett.); wild; wouddier
Busi Tata	Bosgeest
Bus(i)nenge	Bosneger; Marron
Bus(i)winti	Bosgeest
Buskutu	Beschuit
Buta buta	Nachtzwaluw (<i>caprimulgus negrescens</i>)
C	
Cup	Plastic beker
D	
Dag(u)wesneki	Tapijtslang (<i>Boa constrictor</i>)
Dansi	Dans; dansen
Datra	Dokter; arts ; Heer
Dede	Dood; doodgaan
Dedebro	Laatste adem
Dedekondre	Dodenrijk
Dede oso	Sterfhuis; dodenwake; rouwbijeenkomst; rouwvisite; doodskist
Dede oso alata	Sterfhuisrat (lett.); personen die rouwbijeenkomsten aflopen (om drank en andere versnaperingen te verzamelen)
Dede oso kulturu	Doodscultuur
Dede oso singi	Rouwliederen; sterfhuis- of troostliederen
Dinari	Dienaar; lijkbewasser; aflegger m/v
Dinarikulturu	Lijkbewasserscultuur
Dinariwroko	Lijkbewassen; aflegwerk
Diri	Duur; kostbaar
Domru anu	Witte omslagdoek die bij rouw over beide schouders gedragen wordt en van voren dichtgehouden wordt
Doti	Vuil; vies; viezigheid; aarde
Doti skin	Vuil lichaam (lett.); onrein leven en eventueel ('magische') ziekte als gevolg van persoonlijke verwaarlozing van de ziel (winti); gebrek aan eetlust en ziekte als gevolg van vitaminegebrek
Dragiman	Drager; lijkdirager
Drai baka	Omkeren; terugkeren
Dran	Rum (uit melasse verkregen met een alcoholpercentage van boven de negentig procent); alcohol; sterke drank
D(r)ape	Daar; ginder
Drei neki	Droge keel
Dresi	Genezen; helen; medicijn; geneesmiddel
Dresiman	Geneesheer; dokter; ritueel (kruiden)genezer of medicijnman m/v (winti)
Dringi	Drinken; drank
Duman	Ritueel specialist of genezer m/v (winti); doener
Duku	Doek
Dungru	Donker; duister; duisternis
Dyari	Erf

LEVENDE-DODEN

Dyeme	Zuchten; gezocht
Dyodyo	Bovennatuurlijke ouders, geesten (winti)
Dyogo	Liter(fles) Parbobier
Dyu	Jood ; joods
Dyukerki	Synagoge
Dyugudyugu	Opschudding; rumoer; drukte; wanorde; herrie; chaos
E	
Egi	Eigen; zelf; persoonlijk
Ekte	Echt; heus; waar; wezenlijk
F	
Famiri	Familie; gezin
Fanowdu	Benodigdheden; handelingen die moeten gebeuren om geesten gunstig te stemmen of op te roepen (winti); zwarte magie (winti)
Fasi	Manier; wijze; gedrag
Fatu	Amusant voorval; vermakelijke gebeurtenis
Fayalobi	Heester met rode of gele bloemen (<i>Ixora cockney</i>)
Fayaston	Vuursteen; (kinder)spelletje uit slaventijd dat wordt gespeeld tijdens bepaalde rituelen voor (voorouder)geesten of rouwbijeenkomsten
Fedi	De Dood; Magere Hein
Firi	Voelen; gevoel; sentiment
Fodu	Gevreesde geest (slang) uit aardepantheon (winti); magie (winti)
Fodusneki	Tapijtslang; Anacondaslang (<i>Eunectes murinus</i>) of grote wurgslang
	FonsuFonds; zieken- of begrafenisfonds
Foroisi	Voorhuis; voorkamer; woon-/zitzkamer
Fos(i)fosi	Vroeger; in vroeger tijd; lang geleden
Fos(i)ten	Vroeger; in vroeger tijd; lang geleden
	Fos(i)ten nyanGerechten uit vroegere (slaven) tijd; traditionele gerechten
Foto	Paramaribo; de stad; het centrum
Fotosma	Stadsbewoners; stedelingen; inwoners van Paramaribo
Fragatiki	Vlaggenmast/-stok; vlaggenpaal of post waar gebeden, geplengd en geofferd wordt (winti)
Frow	Vrouw; mevrouw; echtgenote
F(u)fur(i)man	Dief; rover
Fyofyo	Magische ziekte waarbij familieleden onderling ruzie hebben en kinderen vaak het slachtoffer zijn (winti); waarschuwing van geesten (winti)
G	
Gaadu	Godheid; goden; geesten
Gaama	Grootopperhoofd; stamhoofd van Marrons
Gaan gadu	Grote God(heid); Grote Vader; religieuze oriëntatie/cultus Marrons (Ndyuka)
Gado	God; godheid (winti en christendom)
Gangstaberri	<i>Gangster</i> -begrafenis
Gebrikromanti	Luchtgeest
Gindyabiri	Gemberbier
Gisrikromanti	Luchtgeest
Golu	Gulden

Gongote	Kinderspel waarbij verbeeld wordt dat een roofvogel kuikens probeert te stelen van een kloek; wordt gespeeld bij bepaalde rituelen voor (voorouder) geesten of rouwbijeenkomsten (winti); bananenmeel
Gran	Groot; eerbiedwaardig; oud
Gran brada	Hoofdbroeder (lett.); persoon die aan het hoofd staat van een afleggersvereniging
Gran sisa	Hoofdzuster (lett.); persoon die aan het hoofd staat van een afleggersvereniging
Granman	Grootopperhoofd; stamhoofd van Marrons
Grantangi	Hartelijk bedankt; veel dank
Grebi	Graf; grafkuil; groeve; grafzerk
Grikibi	Zwartgeelwitte tiran (soort vogel, <i>Pitangus sulphuratus</i>)
Gron	Grond; land; bodem; aarde
Gronwinti	Geesten uit het aardepantheon
Gudu	Schat(je); lief; schattebout; rijkdom; luxe
Gudusma	Rijkelui
H	
Hebi	Zwaar; gewicht; last; vloek; hekserij/zwarte magie (winti)
Her(i) heri	Gerecht van gekookte aardvruchten, banaan en zoute vis (wordt bij rouwbijeenkomsten gegeten)
Holi pasiensi	Lijdzaamheid
Hossel(en)	Meer of minder legale economische bezigheden die zich buiten de formele economie afspelen om aan (aanvullende) inkomsten te komen; schnabbelen; bijklussen
Hosselaar	Beunhaas; iemand die bijklust, moet schnabbelen om rond te komen
I	
Ingi	Indiaan
Ingiwinti	Indiaangeesten; geesten die zich manifesteren als Indiaan (winti)
K	
Kabiten	Kapitein; hoofdman; dorpshef (Marrons)
Kabra (kaaba)	Vooroudergeest
Kabraprei	Rituele bijeenkomst/feest voor de voorouders (vooroudergeesten)
Kabratafra	Offertueel, -maaltijd of -tafel voor de geest van de overledene en voorouders tijdens rouwbijeenkomsten en/of ter afsluiting van de rouwperiode (opdat geest van de overledene definitief vrijkomt)
Kaiman	Krokodil; kaaiman
Kaimanwinti	Luchtgeest
Kamisa	Schaam- of lendendoek voor mannen
Kamra	Kamer; speciale ruimtes bij mortuaria waar lijkbewassers overledenen (ritueel) kunnen afleggen
Kamrabasi	Kamerbaas; hoofd van een afleggersvereniging en/of hoofdverantwoordelijke bij een lijkbewassing
Kankantri	Wilde kapokboom (<i>Ceiba pentandra</i>), die als heilige boom wordt beschouwd en de verblijfplaats kan zijn van een geest (winti)
Kapelka	Grote, donkerkleurige vlinder met zwarte ogen op zijn vleugels (<i>Ledidoptera</i>); wordt beschouwd als een nieuwsbrenger
Kari	Roepen; oproepen; oproep; uitnodiging
Kaseko	Populaire Creoolse (dans)muziek

Katibo	Slavernij
Kaw(i)na	Dubbelvellige trom; Creoolse muziek met kaw(i)natrom; district Comme- wijne
Kee oso	Sterf-/lijkenhuis (Ndyuka); daar waar gerouwd wordt (kee; huilen)
Këë wosu	Sterf-/lijkenhuis (Saramaka); daar waar gerouwd wordt (këë: huilen)
Keksi	Cake met in rum geweekte krenten en rozijnen (wordt bij rouwbijeenkom- sten gegeten)
Kelepsi	Grafpriester (Marrons)
Kerki	Kerk
Kerkisma	Kerkmensen (lett.); gelovige; kerkganger; gemeentelid
Keti Koti	Gebroken Ketenen (lett.); Emancipatiedag; jaarlijkse viering van de af- schaffing van de slavernij op 1 juli
Kibri	Verstoppen; verbergen; heimelijk
Kibrifasi	Heimelijk; geheimzinnig; dubbelzinnig; besmuikt
Kibripe	Schuilplaats
Ki(e)k	Amuseren; genieten; er pret in hebben; kijkje; pleziertje (teki wan ki(e)k: vermaak over iets hebben)
Kiri	Doden; vermoorden
Kir(i) winti	Ziekte of overlijden ten gevolge van het, per ongeluk, doden van een <i>fodus- neki</i>
Kisi	Krijgen; vinden; pakken; (lijk)kist
Kisi senwe	Zenuw(aanval) krijgen; (stuip)trekking
K(r)omanti	Luchtgeest (winti); geheime, esoterische taal (winti)
Kompe	Kameraad
Kondre	Land; natie; staat
Konfryari	Kermis; festiviteit
Koni	Kennis; slimheid; wijsheid
Konmakandra	Bijeenkomst; vergadering
Konkrut'tei	Telefoon
Kóntu-kôndè	Land van de volksverhalen en fabels (Saramaka)
Koto	Vrouwelijke kledij (rok) uit de slaventijd
Kotomisi	Creoolse klederdracht; vrouw in Creoolse klederdracht
Kra	Ziel (winti)
Kratafra	Rituele (offer)maaltijd voor de ziel en persoonlijke welbevinden (winti)
Krawatra	Rituele reiniging (voor de ziel) door middel van een kruidenbad (winti)
Krei	Huilen; weklagen; jammeren; gehuil
Krepsi	Hoofddrager; voorloper in begrafenisstoet; doodbidder; aanspreker
Krioro	Creool; Creools
Krofaya	Houtskool
Krutu (kuutu)	Bijeenkomst; vergadering
Kulturu	Cultuur; traditie; winti (als levensstijl)
Kulturusani	Culturele zaken (lett.); zaken en hulpmiddelen voor rituele doeleinden (winti)
Kulturusma	Cultuurmensen (lett.); mensen met kennis van cultuur of (winti) traditie
Kulturuwenkri	Cultuurwinkel (lett.); winkel waar spullen voor rituele doeleinden worden verkocht (winti)
Kunu	Vloek (winti)
Kweki	Kweken; grootbrengen; opvoeden; pleegkind
Kwekim(a)ma	Pleegmoeder; bovennatuurlijke moeder (winti)
Kwekip(a)pa	Pleegvader; bovennatuurlijke vader (winti)

L

Lafu	Lach; lachen
Laitori	Raadsel
Laku	Rituele dodendans voor en met de gestorven familieleden en voorouders (winti)
Lanser	Zwarte katoenen rouwband, die om de bovenarm gedragen wordt
Lanti	Overheid; staat; regering
Lantiberi	Begrafenis verzorgd door de staat
Lantiman	Ambtenaar
Leba	Geest uit aardepantheon; geest die toegangswegen of erven bewaakt en zuivert van negatieve invloeden (winti)
Leriman	Zendeling; missionaris; geleerde; deskundige; onderwijzer; leraar
Lespeki	Respect; eerbied
Liba	Rivier
Libi	Leven
Libisma	Mens; mensheid
Limba uwii	Scheren van het haar (lett.); opheffing van de rouwperiode (Saramaka)
Lo	Matriclan of matrilineaire verwantschapsgroep; verwantengroep waarbij verwantschap in vrouwelijke lijn wordt gerekend, de herkomst dateert uit de weglooptijd (Marrons)
(Tata/Papa) Loko	Geest uit het aardepantheon en Aisa's echtgenoot (winti)
Loktu	Lucht; hemel; een van de vier wintipantheons
Lomsu	Rooms katholiek; katholiek; katholieke kerk
Low (row)	Rouw; rouwen; in de rouw zijn; rouwperiode
Lowkoto	Traditionele rouwkledij (rok) voor vrouwen
Lowkrosi	Rouwkleding
Loweman	Wegloper; Marron
Loweten	Weglooptijd; tijd van de marronage
Luangowinti	Geest uit het aardepantheon afkomstig uit Afrika (winti)
Luku	Kijken; voorspellen; kijkje; blik
Lukuman	Ritueel specialist; ziener of waarzegger m/v (winti)

M

M(a)ma	Moeder; mama; ma
Mamakerki	Moederkerk; grote stadskerk in het centrum van Paramaribo (evangelische broedergemeente)
Mamyo	Soort lapjesdeken of quilt, die vaak is gemaakt van rode, witte, blauwe <i>sarpusu</i> -stof en <i>Yampaneisi</i> oftewel Javaanse batikstof; samenraapsel; mengmoes
Mandi	Beledigd zijn; zich beledigd voelen; vertoornd; verontwaardigd
(S)manspasi(dei)	Emancipatiedag; viering van de afschaffing van de slavernij op 1 juli
Mars	Reet (grof)
Masanga	Boshut; onderkomen dat wordt gebruikt tijdens het verblijf op de kostgrond
Masra	Meester; baas; God (Masra Gado)
Matatiki	Grote houten stamper; mattenklopper
Matukonde	Bos; bosland
Meki	Maken; vormen
Mi	Ik; mij; mijn
Mindrineti	Middernacht
Modo	Mode; rage

Modoman	Pronker; dandy
Mof	Mond
Mofoboskopu	Bericht; boodschap; tijding
Mofokoranti	Gerucht; geruchtenmachine; roddel
Moi(moi)	Mooi; opsmuk; versiering; pronkerig
Moksi	Vermengen; mengelmoes
Moks(i)aleisi	Rijstgerecht waarin verschillende ingrediënten verwerkt zijn (wordt bij rouwbijeenkomsten gegeten)
	Moksi patuMengeling van verschillende gerechten; gemengde pot (lett.); melting pot (Eng.)
Moty	Hoer; prostituee
Moty ingi	Hoer-Indiaan (lett.), geest (winti)
Musu	Moeten; verplichting
Musudei	Dageraad; ochtend-/morgenstond; ochtendgloren
N	
Naki	Slaan
Nani	Lijkwagen voor armen
Nasi	Opnieuw verschijnen/herboren worden van de ziel (kra); reïncarnatie (winti)
Neks	Niets; nihil; helemaal niets
Nengre	Neger; Afrikaan; mens; Sranantongo
Nenseki (nênséki)	Opnieuw verschijnen/herboren worden van de ziel (kra); reïncarnatie (winti); naamgenoot
Nengrekondre	Afrika
Neti	Nacht
Nowtu	Nood; spirituele nood (winti)
Nyan	Eten; nuttigen
Nyanman	smulpaap; profiteur; klaploper
Nyunsu	Bericht; boodschap; nieuws
O	
Obia	Krachtige luchtgeest (uit Afrika), die als bescherming kan bieden tegen allerlei gevaar; bovennatuurlijk, magisch geneesmiddel; amulet; bezweringsmiddel; witte magie (winti)
Obiaman	Ritueel specialist m/v, die geneest en beschermt, krachtige amuletten en bezweringsmiddelen kan maken (winti)
Obiawinti	Luchtgeest (winti)
Odi	Groeten; groet; gegroet
Odo	Spreekwoorden of gezegden, die een diepe, historische betekenis kunnen hebben en parallellen vertonen met West-Afrikaanse gezegden
Ogri	Kwaad; boze; gevaar; gevaarlijk; misdadig
Ogr(i)ai	Het boze oog; ziekte door het boze oog (winti)
Oloman	Grafdelver
Omu Sneisi	Ome Chinees (lett.); aanspreektitel voor Chinese man (omu)
Ondrofeni	Ondervinding; ervaren; ondervinden; ervaren
Ondrofenitori	Ondervindingsverhaal; zelf meegemaakt, op waarheid berustend verhaal; zedenvertelling
Ontiman	Jager
Opete	Aasgier; luchtgeest (in gedaante van een aasgier) (winti)
Opo	Opstaan; gaan staan; rijzen; bezweringsmiddel ten kwade (winti)

Oso	Huis; woning
Osodresi	Huismiddel(tje)
Owruuten	Vroeger; in vroegere tijd; ouderwets; antiek
Owruuten nyan	Eten of gerechten uit vroegere tijd, slaventijd
P	
Padi	Padie (<i>Oryza sativa</i>); rijst op het veld
Pai	Betalen; betaling
Paiman	Schuld; offer (winti)
Pai pasi	De weg betalen (lett.), de weg vrijmaken (voor geesten); reinigingsritueel (winti)
Pangi	Pantje; omslagdoek; lendendoek (voornamelijk door vrouwen gedragen)
Panpan	Ellendeling; klootzak; kut P(a)payaPapaja (<i>Carica papaya</i>); gevlochten slaapmat
Pasi	Pad; weg
Pemba	Kaoline, ook wel pijp- of porseleinaarde genoemd; soort witte leem, wordt gebruikt voor verschillende rituele doeleinden (winti)
Pima	Kut; trut
Pina (pinaren)	Armoede; armoe lijden
Pipel	Volk; bevolking; mensen
Pkin	Kind; jong; klein
Pkin-nengre	Kind
Pkintiki	Kleine stokjes (lett.); begraafplaats voor behoeftigen, armoezaaiers; openbare begraafplaats
Poku	Muziek; dansmuziek
Pos(t)u	Post; paal; gewijde plek waar geesten vereerd worden (winti)
Poti	Arm; armoedig; behoeftig
Powa	Kracht; vermogen
Pranasi	Plantage; dorp
Pranpran	Grote ophef; lawaai; drukte; herrie; heibel
Prati (paati)	Scheiden; scheidingsritueel
Prati watra	Scheidings-/afscheidswater (lett.); ritueel scheiding- of afscheidswater om een overledene van nabestaanden te scheiden
Prei	Spelen; spel; dansritueel/-bijeenkomst voor geesten (winti)
Preiprei	Doen alsof; veinzen; nep; bedrog
Preipreifasi	Spelenderwijs; speels gedrag(en)
Prisdoti	Rituele openingsplechtigheid; openingsritueel waarbij een plengoffer wordt gebracht aan Aisa (winti)
Prisgron	Rituele openingsplechtigheid; openingsritueel waarbij een plengoffer wordt gebracht aan Aisa (winti)
Prisiri	Plezier; vermaken; amuseren
Prisiriprei	Dansfeest of ritueel met als doel geesten uit verschillende pantheons te vermaken (met muziek en dans) en te eren
Priti	Scheuren; splitsen
Prodo	Pronken; opschik; opsmuk; opschepperij
Profen	Geest van een voorouder die niet gedoopt is
Psokospalm	Troost-/klaagliederen klaagliederen; vooroudergezangen; traditionele liederen die gaan over of bestemd zijn voor degenen die voor zijn gegaan
P'tata	Aardappel; Nederland; blanke uit Nederland
Puru blaka	Afsluiting/opheffing van rouwperiode

R

Rostu Rust; rusten

S

Sabaku Reiger (*Ardeidae*)
 Sabi Kennis; inzicht; kunde; kennen; weten; verstandig; geleerd; wijs
 Sabiman Kenner; deskundige
 Saka(saka) Schudbus; holle kalebas met handvat gevuld met steentjes of pitten; ellendeling; klootzak
 San Wat (vr vrnw.); wat?!, wat nou?!, krijg nou?! (uitroep)
 Sangrafu (sangaafu) Kruidachtige plant met lange bladeren en witte of rode bloemen; wenteltrapplant (*Costus niveaus*); wordt gebruikt in geneeskrachtige kruidenbaden en scheidingsrituelen
 Sani Zaak; ding
 Sari Verdriet; leed; medelijden; mededogen; berouw; spijt
 Sefari Zeekoning; watergeest (winti)
 Seibidei Zevende dag (lett.); (besloten) rouwbijeenkomst zeven dagen na overlijden (vroeger)
 Sekete (sëkëti) Populaire zang (en dans) ondersteund door handgeklap, onder meer bij rouwbijeenkomsten (Saramaka)
 Siksiwiki Rouwbijeenkomst zes weken (veertig dagen) na de begrafenis
 Sili Ziel of geest (kerkelijk)
 Singi Zingen; gezang; lied
 Singibuku Liederensbundel; lied-/zangboek
 Singiman Zanger (bij rouwbijeenkomsten)
 Singineti Zangavond-/nacht (lett.); rouw-/herdenkingsbijeenkomst; dodenwake
 Sipi Schip
 Skin Huid; vel; lichaam; lijf
 Skrati Cacao; chocolademelk
 Sma Mens; volk
 Smeri Reuk; geur; ruiken; geuren
 Sofiabada Luchtgeest (winti)
 Soft Frisdrank; prik
 Sopi Soopje; sterke drank; alcohol; rum
 Soso Louter; alleen maar; slechts
 Sraften Slaventijd
 Sraften nyan Eten/gerechten uit de slaventijd
 Sranan Suriname; het 'Surinaams' (Sranantongo)
 Srananfasi Op zijn Surinaams
 Srananman Surinamer m/v
 Sranantongo Moedertaal van het grootste gedeelte van de Creoolse bevolking; Creolentaal ontstaan tijdens slavernij; wordt tegenwoordig als lingua franca gebruikt tussen Creolen en andere bevolkingsgroepen in Suriname; veel Surinamers beheersen Sranantongo als tweede taal
 Srefi Zelf; zelfde; identiek; gelijk; persoonlijk
 Sreka Reinigingsritueel (winti)
 Sribi Slapen; rusten; slaap
 Sribineti Slaapnacht (lett.); waken en slapen bij (en vermaken van) overledene en nabestaanden
 Sribipapaya Slaapmat
 Sribi switi Rust/slaap zacht

Sroto	Slot; sluiting van (deel van) rouwbijeenkomst
S(i)sa	Zus; zuster
Stonfutu	Steunpilaar; steun en toeverlaat; grondlegger; oprichter
Stroop	Siroop; limonade
Sukretyi	Pindakoekjes; suikergoed gemaakt van kokos en pinda's (wordt bij rouwbijeenkomsten gegeten)
Suktu	Zuchten
Sula	Stroomversnelling
Suma	Wie; welk persoon
Susa	Sierlijke dans die tijdens voorouder-/dodenbijeenkomsten wordt uitgevoerd (winti)
Suti goni	Lossen van geweersalvo's om een overlijden bekend te maken (Saramaka)
Switi kuku	Zoete koek (wordt gegeten bij rouwbijeenkomsten)
Switi Sranan	Zoet, lekker, geliefd Suriname
Swit(i)watra	Zoet water (lett.); prettig geurend kruidenbad om de ziel (kra) en persoonlijkheid te sterken (winti)
Syen	Schaamte
T	
Tafra	Tafel; feest- of offermaaltijd (winti)
Tai	Binden; vastbinden
Tai mofo	De mond vastbinden met een kinnelap bij het afleggen van een overledene
Taki	Praten; spreken; praatje; gesprek
Taki mofo	Spreuk; gesprek of praatje met (geest van) overledene, soms in spreukvorm
Taki noti	Zeg niets
Takru	Lelijk; slechte; kwaad; kwaadaardig
Takru siki	Slechte, kwaadaardige ziekte (lett.); lepra; kanker; aids
Tamara	Morgen
Tandokromanti	Luchtgeest (winti)
Tapu	Sluiten; dichtmaken; afdekken; ophouden; dicht; gesloten; op slot; (boven)op; bescherming-/bezweringsmiddel; amulet
Tapukromanti	Luchtgeest (winti)
Tapuwinti	Luchtgeest (winti)
Teki	Grijpen; pakken; nemen
Teki afscheid	Afscheid nemen; scheidingsritueel
Teki prati	Scheiden; afscheid nemen; scheidingsritueel
Tembe	Geometrisch gevormd, fel beschilderd Aukaans houtwerk
Tenti	Tent; luifel; afdak
Tetyari	Rouwdracht in de vorm van een (witte) vierkante doek bovenop een hoofddoek
Tide	Vandaag
Tigri	Tijger
Tigriwinti	Luchtgeest (winti)
Tingi	Stank; stinken
Tingifowru	Stinkvogel (lett.); (aas)gier (<i>Cathartidae</i>)
Tok	Toch
Tompi	Witte (of zwarte) driekante doek die bij rouw om het hoofd gebonden wordt
Tori	Verhaal; vertelling; relaas
Tradisie	Traditie
Trafasi	Verschillend; anders

LEVENDE-DODEN

Trefu (treef)	Taboe; spijstaboe/-verbod (winti)
Trobi	Ruzie; moeilijkheden
Trowstu	Troost; troosten
Trowstusingi	Troost-/rouwliederen
Tru(tru)	Echt; werkelijk; waarachtig; waarheid; werkelijkheid
Tye poti	Zeer arm; zeer arme
U	
Ukuman	Hengelaar; visser
Uma	Echtgenote; vrouw; vrouwelijk
W	
Wai	Waaien; wuiven; wegjagen
Wai g(o)we	Wegslaan; wegjagen
Waka	Lopen; gaan; wandelen
Waka bun	Goed (ver)lopen; het ga je goed/rust in vrede
Wakakerki	Wandelende kerk (lett.); katholieke missie in het binnenland waarbij priesters korte bezoeken aan dorpen brachten
Wakaman	Passant; wandelaar; reiziger; zwerver; man van de straat
Wan	Een; één; hetzelfde
Wani	Willen; wensen; verkiezen; wil; verlangen
Wasi	Wassen; baden; bad; rituele reiniging met kruidenbad (winti)
Wasi dede	Dode wassen (lett.); lijk(en)bewassen
Wasi gron	Grond wassen (lett.); reiniging- en scheidingsritueel (om geest van een overledene los te maken van plaats van overlijden)
Wasi prati	Scheidingswater, afscheidswater of –bad (lett.); ritueel kruidenbad of wasing om overledene van nabestaanden te scheiden en nabestaanden ritueel te zuiveren
Watra	Water
Watra aboma	Watergeest (winti)
Watra apuku	Watergeest (winti)
Watradagu	Watergeest (winti)
Watra ingi	Watergeest (winti)
Watrakromanti	Watergeest (winti)
Watramama	Watergeest (winti)
Watrapapa	Watergeest (winti)
Watrawenu	Watergeest (winti)
Watrawinti	Watergeest (winti)
Weri	Dragen; aankleden; aanhebben
Weti	Wit; cocaïne; drugs
Wi	We; wij; ons
W(i)wiri	Kruiden; onkruid; haar; marihuana; wiet
Wiki	Week; ontwaken; wekken; wakker
Winti	Afrikaans-Surinaamse religieus-spirituele oriëntatie, religie en/of levensstijl; geest; bezetenheid of trance; wind
Wintipoku	Wintimuziek; muziek bij wintirituelen
Wintiprei	Dansritueel of rituele bijeenkomst voor geesten, waarbij aanwezigen in bezit genomen kunnen worden (winti)
Wisi	Zwarte magie; hekserij
Wroko	Werk; arbeid; aflegwerk; lijkbewassen
Wrokoman	Arbeider; werknemer; werker; dienaar; lijkbewasser

Y

Yandasei	Ginds; daarginds; elders; gene zijde
Yapon	Japon; jurk; rok
(Tata) Yaw	Luchtgeest (winti)
Yeye	Geest; innerlijke geest; ziel (winti); ego; psyche
Yorka (yooka)	Geest van een overledene (voorouder); spookverschijning
Yooka kandu	Vloek of wraak van de geest van een overledene die ziekte en dood kan veroorzaken
Yorkaberi	Geestenbegrafenis; (schijn)begrafenis van spoken/geesten van overledenen middernacht (winti); begrafenis waarbij mensen alleen witte rouwkleiding dragen
Yorkafowru	Geestenvogel (lett.); doodsbodschapvogel; nachtzwaluw (<i>Caprimulgidae</i>)
Yorkaprei	Dodenfeest; ritueel feest voor de geest van de overledene (winti)
Yorkatori	Geesten-/spookverhalen
Yorkayuru	Tijdstip waarop geesten van overledenen (spoken) verschijnen (rond middernacht)
Yu	Jij; jou; jouw; u; uw

